

13584
Tõlpsaarõ Andre

ja

Lükowa Irwan'i

tohtosaamine Surjowah, üle hulga ajo.

Üts lugu, miä ilma-rahwalõ opusõst ja per-
rämõtlõmise jaost kirjä om panto; ja nimelt wiil
naasterahwile, kelle filmä wast wiil paradiisi-
aiast saani õigõhõ wallalõ ei olõ pääsnü, tuu
peräst, et tu õun wai upin iks wagu kogoniste
hüä es olõ, miä Gewa tuust puust wõtjõ, miä
är' oll' keeledü.

Säreltrükk keelatud.

Tartus.

Hermann'i trükikoja trükk.

A-13584

(Haljakas Setude kakšikkõne.)

Zölpsaarõ Andre

ja

Lükowa Jwwani

kokkosaamine Surjowah üle hulga ajo.

Õlost wõtno ja kirjä panno **Timä esi.**

Pankô no tähele!

Kui ilmah terve naaste=sugu,
No loesi läbi, selle lugu;
Küll s̄is no paradõsi wiga,
Mia ütškõrd Gewa Adamiga —
No paradiiſi=aiah teiwä,
Kui keelediist=punſt wiſjä seiwä —

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis

1942.5298

10669

Kui tada luku loetõ,
S̄is hiiaste perrä mõtõlgõ,
Kas oo no wõls, miä olõ ma,
Siin teele firjä panno ka?

Andre: Tere wana weli!

Juwan: Tere tere! No tiia ei joht weli,
miä ta no tähendäs, ku sinno ka no üle hulga
ajo nätä.

Andre: No tiä iks saa mõni hiiä aasta är',
wai kist jo kümne lähkohe, ku piräkõrd soe-kõrdſi
man kuuh ollimõ; näet ku meeleh oo, ku Ta-
raski Wassil wiil hobõsõ wahet, tuu Wыльсо
meehega?

Juwan: Di, mul um wäega selgehe meeleh,
tuu oll' üts illos sügüsene õtal wiil; jaah, sinnä
saa üts ütſä wai kümme aastat küll ilosabe.

No mõtlõ umõtigi, tuu kõrd olliwa sull wiil ilosa wirewä habõna, a' tška nüid uma tõsõ nii harmist är' länniwä, et olõs õs inämb hüäga är' tunno, ku jä inne ei olõs teretanü.

Andre: Jaah, ega no imeh ka inämb olõ õi, mul om ka uma wiiskümmendatõsa aastat jo jäläh. Ja miä tuu ka wiil tähendäs, et niipallo pahandust olõ är' elänü tallõ ajo siseh wana weli.

Swan: Tõhõ, tulõ no Summal appi weli, miä pahandus s'is sul õigõ om olnu, Sul oll' jo nii hüä kõrd majah ja es olõ jo minkastki puudus.

Andre: Ja ega es olõ joht ja ega pērdõhõlt ka tuu kotal ei saa wiil üteldä, et puudus wäega suur oo majah, a' muido om eloh sääntsit asjo tulnu ette. — Wa üttele, ku ma tuud ts'ik ette olõs tiidnü, ma olõs ts'ik tõist wiiji tennü. W' ette näet olõ õi nii tark, nigu perrä. Üts wiis, kuus aastat olõ ma säänäst pahandust nännü,

et mõista õi inämb kõnõlda ei olla; ja tuu um mu habõna ka nii harmist tennü.

Swan: No miä tuu asi s'is umõtigi sul nii oo, wai pahandus, seletä umõtõgi mullõ kah!

Andre: Wet tütar Praaska sai wäega halwastõ mehele pantus! tuu läbi olõ ma hindälle sääntse pahandusõ kaala wõtno, et tihka õi hüäga seletädä ka inämb igäle ütele. Sa olõt no nigu wana igäwane latsõpõlwõ sõbõr, wet sullõ ifs wõi kotufide seletädä.

Swan: No kas tu wäümiis sul nii waenõ oo, wai om wiina pääle wäega majas?

Andre: Wet ta sinnä poolõ ifs tu hädä kaldus ja säält puult tu asi alostas; tuu ifs um tu pää põhjus.

Swan: No, kas s'is naane ka jõwwa õi keeldä säänäst?

Andre: Jõwwa õi naane ka inämb keeldä ei, kiä jo nii hukka ja ülekätte är' om lännü. . .

Jwvan: Tõhhõ titõ! No sa annit tälle wast tütrega palo raha ütēh, wet tuud sēs wast joosõ?

Andre: Dõ — õ, tu um ju anmu ilma är' juudu, wai sääntsele no kaugõst sai toda rahha,

Jwvan: No wet sa uma sadawiiskümmend. wai katsjada pulka iks är' ütēh annit Praaskallõ, ega no wäähämbäga olõ õs juttogi?

Andre: Wai wiil, sa katsjada wiiskümmend ruublid olõ iks perüs rahha anno ja pääle tuu wiil — no, kõnõlõmõ no tasšampa, wet ütēdäs, et mõša-puu sa kuulwa ja tarõ-saina mõnikõrd, — wet ilma rahwa iist om iks waja hoita. . . olgu no pääl, mõni aasta küll müüda om, a' ku iks awalikust tulõ pörõhõlt sa wiil, wõi iks halwastõ minnä sa. — Ütskõrd sai tah puul altkäe nii, ütš säidse, katõša kümnelist, noid sai sa timäle wiil ütš kolm, neli tükü antus. Kolm tükü sai küll Pēterihē är'anda ütškõrd hobõsõ ostmise man, a' ütš om sääne wäiga tümme nättä, tada julgo õi paklogi hüäga kellele. Ma

wõi wai jullõ sa näüdäda, miä sa arwat? (D-sib wälja ja näitab).

Jwvan (waatab): Do, olõ õi tal midägi hättä, sul wana filmä efi ei seletäwä inämb häste ja sul wast nigu hirm om sa were siseh et sul olõ õi süä nii puhās timä kotal. Ku peräst lääme kõnma liina, küll saamõ taast sa wallalõ. Nüid alostas näütüs sa, ku wõtāmõ õigõ kätte, ja lääme toda kaema. Nigu pileti ostmise man, jääł saat kygõ parõmbidi wallalõ, jääł um maailmadu hull rahwast kuuh, jääł um kygõ parõmb; kell jääł aigo kaia oo?

Andre: Sa tuu küll oo hüä nõuu, ega ma sa olõ õi pallo näütüsel käünü, nüid saagi kõrd nättä, miä sääł näüdädäs. Sa ega ma selgehe ei tiia sa wiil kas omgi wäiga wõls, timä oll' mito kõrd tah naaste käeh sa, wast oo näil ümbre waehtõt sa, ega no tiia ei, — ütškõrd oll' näide käeh hull aigo ja kui peräst tagasi anniwä mulõ — ma küsse, et kas säidõ är' waehtada? . . . Wet naariwa tõsõ ja ütliwä, et: „är' sa naisi peläko,

et naase ulimba wai rumalamba uma ku meehe." Wa es nõwwa ka wäega sügäwält perrä tuud asja näide käest.

Jwvan: Olõ õi midägi hättä, küll käu. Wet seletä no edesi.

Andre: Ku ja, ni pääle tuu anni its wiil üte ja tõist: Kats lehmä anni, täff hobõsõ anni ja wahtsõ raudtelgega wantrõ. Pääle tuu om wiil mito kõrd ziko ja lambit ja wasigit anto ja mitokümmend kõrd wiil wiljä. Kuna ifs tolm ja wiis wakka ja säidse ja katõsa мыыто. Igä aasta, kui um otsah, jälki, mud'ku naise-esä anna.

Jwvan: No miä sääntsele Juudallõ annat s̄ys nii pallo, ku tä är' ka wiil tüküs juuma?

Andre: A' miä sa sääntiega tiil s̄ys, tä oo jo pääga waras ka wiil. Ku sääntsele ära anto, s̄ys tulõ üüse ja pand aadast k̄yif pääle, wai wiise hobõsõ ka tallist är'. Ja ku naka wiil takah nõudma, s̄ys and wiil naha pääle ka. Sääntsega kae ifs, kuis hüäga läbi saat aia.

Jwvan: Wet s̄ys om ifs halwastõ küll.

Andre: Noo — olõ no õi, ku tä olõfi wiil joot'k ütfindä wai waras ütfindä, s̄ys olõfi wiil puul pahandust wäähamb — a' tä um wiil wiina pääga sääne ziga ka, et tüküs taplõma ka. Ka ütškõrd oll' tõnõ niisaadõ purjuh, nii johto ma tõsõlõ weitsele halwastõ ütlemä, a' kae, tõnõ ku rindo karas ja kärkmä nakas. s̄ys oll' jo sääne hirm kae, et tiä es inamb miä tetä . . . Ka s̄ys ku tõdsõ wiil tulliwä lahotama, s̄ys ku weli wiil kaalast finni haard küüstega s̄ys tahtsõ no wai är' kätistädä wiil k̄yly täwwega. Ka pörõhõlt wiil küüste jäle kaala küleh. (Näitab). Tä kuri oo jo mito wuuri finni istno ka uma wargusõ ja kallõmise ja koerusõ ja wallatusõ peräst.

Jwvan: No miä sa sääntsele tiindüsele annit s̄ys uma tiitre, kas puudus imah oo meestest?

Andre: A' fiä timmä räbäkot tiidsõ õigõ, et tä nii hukah oll' . . . Tiä kodo oll' miä kü-

läst üts ligi nelikümmeend wirsta maad; kost ja nii kawwõdõhõ tiiät õigõ. Wet ku kosjullõ tulsiwa, ma nõudsjõ küll tuu mehe käest, kiä tiäga ütõh oll', et kas tiä olõ õi wäega wiina pruutja ja nii edesi, a' kas suti soe iist sõna and; tuu oll' täll jo lähkost sugulanõ ja är' kofko kwiif kõndõdo . . . sääntse käest saat ja no mõndõ õigõ otja kätte. Ku ma wähägi olõs tiidnõ, et tä sääne päähä kääntaw oo, ma olõs uma tütre innemb kümme kõrd wai Baatska sulafõlõ anno.

Jwan: No Baatska sulafõlõ no olõs ja andno, küll ja olõs parõmbitti wäüimihõ saanu.

Andre: A' kiä no tiid, ega no lähkost taha õs hüäga kõrralist miist jaia ka peräotja pääl; innemb ku tä nii katõkümne ja katõkümne wiie aasta waihõl oll', s̄s oll' küll kofilaisi ku jalaga siätä, a' s̄s tiä oll' wäiga kõrt; s̄s ku imä ütõl, et: „Mine Matfi Semmenile, wai mine Waaska Petralõ, s̄s mud'ku ütõl imäle wasta, et: „Mine esi!“ — a' kae ku uma koll' kümmeend kats wai koll' är' sai, s̄s ütõl küll,

et: „Di mu ullufõkõnõ, olõs ma its Matfi Semmenile är' lännü, ku tä kosjollõ tahtõ tulla ja mito õdagut its koplõh jutal käwe ja nurgõlli ja pallõl, et ma tälle naafest lääfi ja püsäga hindä maha lubas lastõ, ku lää ei.“

Jwan: A' Semmen wõinu peräst ka wiil wõtta.

Andre: Jaah, wai peräst, ku Semmenil jo tõõnõ är' oll' wõet. Semmenil kuuli imä är' ja s̄sar wiidi ka aasta wai kats inne toda Pedäjaalotõ. küllä mehele, ni oll' waja naist wõtta.

Jwan: A' ma mitte õigõhe tuust jalko es̄ saa, wai arwo, kuis ja inne ütõlit, et: ega lähkost taha õs kõrralist miist jaia ka peräotja pääl; kas tälle s̄s mõni wigä ka lei külge, wai oll' külõh?

Andre: Wet tuu oll'gi tu asi, tä jäi peräst filmi põdõma, ni mõtlimegi tuuperäst ka ja peimi kwiigildõ tuud nõwwo, et parõmb its olõfi är' mehele panda; ka ku jääs peräkõrd kogoni pim-

mest - miä s^{is} tiit? . .

Jwvan: No a' kas filmä peräst terwest
saiwa?

Andre: U' wet ega, no kogoni terwest is
saawa õs, a' niipallo parasiwa, is ar' küll, et
tüüd ja tettä.

Jwvan: U' ma mite õigõhe ei tiia, wai
ei mälehtä, kas sull tõisi tütrit ka oll' pääle
Braaska?

Andre: Om! Noorõmb tütar saa ka jo
Süripääwä ümbre katskümend kats aastat täüs.

Jwvan: U' sul nigu kuuli näid waehtõ
pääl ar' ka mõni jago?

Andre: U' näid om niipallo koolnu, et
mälehtä ka õi inämb õigõhe, kas oo wiis wai
kuus tükkü.

Jwvan: U' ar' ja tada noorõmbat tütärd
inämb sääntselle mehele anko!

Andre: Anna õi; taa koolidamise päälegi
oo jo mõni sada ruublit wai rohtõmb ar' pantu.
Tal oo raamadu lugõmine selge ja kirjudada

la oskas, tuu kotal jää ka õi inämb hättä.

Jwvan: Oi ja sõõlõland weli, küll om ka-
ho, et mul poig naase ar' wõtsõ minewä
õigõse, muido olõs peräkõrd wiil hõimlasõst
suanu.

Andre: Wet ku ar' om wõyit, ni ega inämb
midägi tetä ei saa.

Jwvan: U' kulõt, ma titä timä mii küllä
ütele tõõsõlõ rikalõ mehele Tuu panõ õi tuu
pääle ka rõhko, et ja wiil raha tälle üteh piät
andma; tuu taht säänäst, kiä oo sääntsõ kinä
näoga ja meeleperi. — U' kuis suu uma oo
ka näo poolõst, kas oo ka kinä?

Andre: Ei näolõ om latskõnõ illos, ega
tuu kotal saa õi nurista. — U' kulõt, kas sul
uma tütar mehel om?

Jwvan: Jaah, joba mõni kolm, neli aastat.

Andre: U' kelles tä sai?

Jwvan; U' õigõ rikalõ mehele sai, sinned
taadõ Betseri, ütele kõrdfimehele.

Andre: No kae weli ku hüä, ku suu umagi

hüä kõrre pääle sai. U' kuis tä nii kauugõt timmä tiidse tulla wõtmagi?

Iwvan: U' kuis suu wäümiis tiitsõ pi wiil kawwõmbast tulla wõtma?

Andre: Ko wet ta raha peräst, ega no muidu olõs tulnu õs.

Iwvan: Ka tuu küll oo õigõ! Müidel ilma ajal oo tuu nii moodost saanu, olgu no mii- poolõ pääl, wai maa- poolõ pääl, kwiif tahtwa ifs suurõmbalt jaolt rahha. Innemb näet oll', ku sai uma lehm lammas üteh, — olti jo roahu; a' nüid näet oo nõudmine tõõnõ. Nigu ütäl waesõl inemisel. s̄ys olõ õi na tütre muud ku nuhklusõst, — kost jä wõtät igäle ütele tu raha wällä?

Andre: Sigõ ta nm, wana weli, wet lastõ maratõstõst tunnõt s̄ys ры́ммо küll, ku tä wäifene om, a' suurõst saa, ni om pahandust ka mõnigi kõrd. —

Ku Praaska ka wiil wäifene oll' ja üfäb sai hoietus, kas ma tiidse määrne mõthaline tälle

mehest pidi saama. Sääne kõlbasi Tõganitsa Hõõdoga — tuu oll' ka pia sääne sama, — paari panda ja saata Sahaliini-saarõ pääle, wai miialõ sääntsehe paika, kost tiä inämb tagasi ei saasfi . . . sääne ei olõ jo muud, ku ristirahwallõ pahandusõst.

Iwvan: U' sull' oo no ka tuu Tõganitsa Hõõdo lugu tutwa?

Andre: No milles ei olõ s̄ys. Wuul uma wa inämbiste nu tõõsõ raamadu ka kwiif, miä mii keeleh wällä om anto, kotoh. Tõganitsa Hõõdo om, Alatarõ Hippo om, S̄ys om tuu tõmokraadi raamat ka. Kuis Kikkamäe Jähhim sääl Pärnumaal tu koll' kümmed zarakat sai. Müid s̄ys osti ta wahtõ raamadu ka, koh nu kolm jutto s̄iseh umawa. Üts jutt um, kuis tuu liina nardsokorjaja Timo-Hippod kiusama naas, sääl Raatusõ-huulidsah, üte õllõ-poodi man. Tõõnõ oo, kuis Säkjä tuu tõllaga, kiä esihindähe sõit ilm hobõsõda — sinnä Winne-puute mano kinni jäiwä, ku jahi pääle tahiwä minnä ja püssü pääl

olliva wirewide nahkotte fiseh. Ja wana Hainson kadono panto kuit üles finnä ja — ah tii maailmadu tiindüse.

Jwvan: Kas wana Hainson är' om koolnu?

Andre: Ära jah! Tuu miis puhkas joba mullah, pia aasta nak's joba saama.

Jwvan: Rae weli. No Summal ülendägu hinge; tiä kadono oll' wana süntjä miis, tiä olö ös uhkõ.

Jwvan: Kuri, ta raamat olösi hindällegi murõhtada, mul wele poig nalas ka wast tulõwa talwõl koolih käimä, s'is ku lugõmine selgest saa, s'is lugõ mullõ ette.

Andre: Jaah, tiä its oo hüä, ku hindäst oo majah, sääl tu kolmanda jutu fiseh oll' tuu ka üles panto, tuu usu peräst, et tuu olõwat its kogoni õigõ, et m i i u m a its efi olõwad tuu luba wällä anno, et usu wai miä tahat, wai olö tuud wai tuud usko, et kiäki saa õi inämb fundi, et õkwa toda usko piät olõma ja tuu fisse jäämä.

Jwvan: Ka tuu um hüä ka, — üttele nigu mõni ütles, et: usu wai tühä tõrdo fisse . . .

Andre: Jaah, ega miiki ka inne es usu its õigõhõ, inne, ku miä küllä finnä üt's miis miuewa fewäjä tõi tuu raamadu ja ete lugi tõõsilo, s'is naktime miä ka jo ustma, a' muido mõtkimõ its, et ei tiä, miä wifur oo?

Jwvan: Jaah, ta usu priins oo its üt's kallis asi küll: toda tiäwä es rahwas uutagi. — A' ma olö kuulnu, et nu raamadu inämbiste olõwat kuit üttele mehe wällä antõ.

Andre: Jaah, üt's nimi oo küll k'igil kaasõ pääl. Mul tütar tu üttele küll tuu nime ka wällä, a' mull painu õi kiil timmä pörõhõlt wällä ütlemä. A' tuu mehe olö ma hindõ küll täämbä är' nannu.

Jwvan: Hõõ; a' koh sä timmä s'is mi näit?

Andre: Ka ku ma inne lätji finnä Peterbuura-Huulidsahe, Nummõr kats, wai koll', finnä raamadu-puuti, toda raamadut õstma, a' wet

sääl oll' mito nuurt preisit poodih, kiä sääl müimäh olliwa; ni nuu naksiwa muuga naljatama; küsjewä, et: „Seto kas sul poiga om ka?“ Ma kostõ nääle wasta, et: olõ õi inämb tii jaost; mu pojäl oo naane är' wыбѣт. Nimä naljatiwa iks edesi, et: „Mii arw'sime, et su poig iks meist mõnõ wõt?“ A' wet tull' parahidi üts miis puuti, tu näkkü nigu tutwa ka olla näidega; ni ma ütli et: Tekke no taaga kaupal a' nimä ütliwä, et: „Taast saa õi midägi, ta wõta õi kedägi maailmah“. Ta ütles, et: ku timä ka naise wõtasi, sьs olõsi maailmal ots ka pääl. —

A' wet sьs naksiwa tõsõga juto ajama, küsjewä, et: „Kas und ka näit midä meist?“ Ni tiä üteli, et: „Teist küll es näe õkwa, a' tõõstõst naisterahwiist iks näi küll.“ Nimä sьs nõudjõwa, et: „Mia ja sьs näit, seletä meile ka“.

Timä sьs selet tõsilõ nii, et: „A' wet ma näi, et olli üteh wanah liinah, miä jo waest mitmõ saa wai tuhanda aasta iist maailmah om olku. Kõnne no sääl huulidsat müüdä ja üte

tõrraga kattõ üts asi är'; mis ta oll', tuu jätä ma hindä teedä. Otsse iks takah tõist, ja kõnne sääl, nii üte tõrraga sai üte silla mano, miä ütest jьыst üle läts; a' tuu sild oll' no wäega laono, ainult wiirt müüdä sai üle minnä. Roh, ni hääkene küll; tull' üte tõrraga üts wana armas noorõ-põlwõ sõbõr, wai tutwa, toll' olliwa niq halli röiwa sääl, ja läts säält silla-käsi puund müüdä üle jõe. Ma mõtli, et kae muudo saawa tõõstõ asjo pääle kui pallo rahha wällä anda, a' silda ei saawa är' parandada; kae kos umõtigi hoolõtus. Kui hõlpstõ taast käsi puu päält jõkkõ wõdi satta?

Ni üte tõrraga kae: naisterahwa zuklõjõ sääl saadõh silla lähkedseh. Roh, ni nigu unõh iks om kьif ni kenäste — wet ni olli ma ka; üte tõrraga sääl wiih, a' tu olõki õs inämb nalidanõ prat. Oll' no õiqõ hää sükäw wesi kьыgil üle pää ja wiirt wai perwe es tiä kiäki inämb, kõhe wällä olõs wõõnu oiwo ja uppomine oll'gi kьыgil käh

U' ütekörraga, nigu Sumalast ifs anti nätä, et wiir oll' ka ifs sääl puul, koe poolõ mul suu oll' — ja hani ka olliva sääl wiih; a' nuu es mõistawa ka koegei poolõ oijo; ma mõtli et kae, muudu oma hani suurõ ojoja, a' nüüd om kwygil tarkus otsah

U' sjs naf'si ma ifs alt wii üles ja weere poolõ ojoma ja hani ka üteh ja naiſterahwa — ja wet ſaimõgi kwiif õnnõlikult wiirte.“ Wet küsse sjs tu üts preili, tikõ miä täl tuu nimi wiil oll' ? Dõ, tikõ wet olõ õi inämb meeleh ka — Wet sääl ifs ütliwä tõõnõ tõist õkwa ilo-ſaje uma riſti-nime perrä, — et: „Kas sjs otsah oll'gi tuu uni?“ Tä üteli: „Wai otsah, a' ka ku wiift wällä ſaiwa, wai tulliva ja ummi röiwit ja hämmit nakſiwa kaema, a' kae mäantſe nuu olliva?“

Ma ütli et: No mäantſe niä sjs olliva, wai miä näil wiga oll' ? U' preili nakſiwa no muhalõma wai naarma, noil nakas nigu häbi — niä arw'ſiwa waſt et lori pääle lätt . . .

a' lää õs. Tä üteli, et: Mäantſe nä olliva ? U' wet olliva no ſäantſe hirmsa wii-lääga kuuh, et mõista õi üteldä. U' sääl oll' no weetſe lummõ ja iäd ka; ja nakſime sjs noid röiwid sääl puhtast hysirma ja ku är' olliva hõõrudu, sjs kaimõ, et ſinnä lumõ pääle oll' nigu üts ſääne puul püteli wai weteli ſülbi taoline kõrd maaha jäänü; ja tuuſt oll' nätä, et tuu weſi olõ õs ſukugi hüä ja puhas weſi ja tuu peräſt oll'gi tu ojomine ka nii raſſõ.“

Ma küsse: Mis sjs ſai ? Tä üteli: „Miä ſai ? U' wet üles wirgo ja ega no taari-tõrdo pulka ka joht käh es olõ — nigu sääl Alatarõ Hippo jutu ſiſeh oo — Ja Hade-Petra Krantſi olõ ka õs nätä.“

U' nu preili sjs nõudsõwa, et: „Seletä sjs nüid, miä ta uni tähendäs, ja kas ta meele ka putus midä wai?“

Timä sjs nakas ſeletämä, üteli et: „Timä ifs waſt putus terwe noaſte-ſugu külge. Ma olõ perrä mõtõlno: Kaegõ, tii naaſterahwa olõtõ

maailmah suurõmbalt jaolt iks eloh meeste-
rahvastõft madalambah, nigu tii uma lol-
lusõ läbi — Wai kuis üteldä tulõ? ärke no
wihatõft saagõ, tä iks sinnä poolõ widä, —
hindä kohustadõ meeste meelewalla all olõma.
Alga pantõ nüid tähele, et sii nüid sii paras fil-
müpilk om — kos ma tii filmä tuulõ tarkusõlõ
awanu olõ, — a' ütelifi ka meeste-sugu iist
wällä astu, ja üttele, et kas ei olõ õigõ, et suu-
rõmbalt jaolt iks naasterahwa nuu umawa, kell'
nu mehele mineki mõtõ pää siseh kiirõsõ ja mees-
terahwilt nõudwa, et näid naasest piäp wõtma
ja tõifi ka wiil takast kihotasõ abielo sisse astma.
Ja s̄is ku tuu lühkene ры́им otsah om peräst
ja eloft inämb suurõmbat maffu ei tunnõ, s̄is
ei jää pallo mund üle, ku otfi pudelist süäme-
kin'tiist.

Ja peräst tulõ nii wällä, et naane o:skõ
miist, kas kõrdõsift, wangi-huunõft, wai mõnõft
muust majast. . . takah. Wai mõni kõrd ümbre
käänetulit, et miis otškõ naist säält wai säält

Ja kuis no wõi kümnest käüft, miä ka iks tar-
gastõ om kofko säetü, ütts mant är wõta. Tuu
olõfi no sääne saadõ timp, nigu lõika ütts sõrm
är' otsaft.

Sii s̄is om wäega hõlpsahe mõista, et tuu
wii siseh zulkõmine tähendäs toda patu ello, miä
põrõhõlt ilm eläs' ja ei inemise wiil nii patu-pime-
düsseh umawa, et arwo ei saawa ja är' ei näewä,
koh puul wiir, wai igäwane elo om; ja kofe
surma ja hukatusõ iist hinnäst tulõ pästä. Ja
wiist om no mu kätte, et ma tuu naase wõtmise
iist ilmah olõ jõudno är' hoita, tuu tarkus anto,
et ma iks wiil pästmise tiid löwwä ja näe, hin-
däle ja tõõstõlõ; ja nimelt wiil teele nasterahwas-
tõlõ, kes ti luumisest saani jo meesterahwas-
tõft maaha olõtõ jäänü — Miis oll' iks tuu,
kedä inne luudi ja kiä inne pääwä walgust nägi
ja kellega Summal inne kõnõl ja umma palõt
näüdäs. U' pääle tuu es seletä ka inämb edefi
ja läts är' wällägi. Ma ütli s̄is, et no om ta
weli wiis, küll ta tiid sügäwält seletädä ja k̄iif

Alatarõ Hippo lugu tõõsõl teedä ja. Miä ütliwä :
„Wet ta oll'gi tuu miis, kiä Alatarõ Hippo jutu
kirjä om panno ja nuu tõisõ raamadu, miä tii
keeleh umawa, — wällä om anno.

Ma ütli. Taiwakõnõ, wai ta sama oll'gi ;
wet mul uma nuu raamadu jo inämbiste kwiit
kotoh ja tütar om jo wällä koolidõdu, tuu lugõ
nimä nii wällä, et lasõ olla. No nüüd hää
kotoh naasõlõ ja latfilõgi üteldä, et keda ma
liinah wiil nätä sai —

A' wet kibõna ajo peräst tull' no tõnõ ta-
gasi ; ma küsse, no kos sa ta ajoga nüüd är'
käwet ? Tä üteli : „Wet käwe no tah pillimeistre
puul, ku tiiät toda Pluum'i, kiä noid hüwwi
härmonit tege ja kell tah Raatusõ huulidsah
tuu suur pilli-kauplus om, koh näet, kwiit nu
pilli usõ pääle oma maalidu ja aknide pääle
wällä säedü, wet sääl käwegi üte wioli-kiist
ostmah ja toda ruuht, minõaga kiiga-luuka,
wai wioli-buugnad tõmmadas.“ Ma ütli : Wai
sääl, wet tiiä küll. Miiki külä zura ostiwa

säält minewä aasta üte härmoni ja üte kandlõ.

Wet pääle tuu ütli kwiis, et : No küll sul
om üts kõwa pää, et sa nuu raamadu kwiit olõt
saanu nii är' kirjudada ? Timä üteli : „Wääntse
raamadu ?“ Ma ütli : No, a' wet nu Seto-
keeli raamadu „Tõganitsa Hõõdo“ ja — no
küll sa eski tiiät ? Wet kwiis üteli tõnõ : „No kost
sa tiiät its, et ma nimä olõ kirjudanu ?“

Ma ütli : No, ilmah no saa õi teedä ?
A' wet kwiis tull' säält trepist wiil takast puult
üts meesterahwas alla, tuu oll' wagu tu pääots'
wai perüs kaupmiis esi. Tu kwiis üteli, et : „Kae
Seto sa lasõ ka uma elo-lugu üles panda kirjä,
kwiis saat sa ka nii kuulsa nigu „Tõganitsa Hõõ-
do“ ja Alatarõ Hippo.“ Ma ütli, wai tuu
no põlgunu õlõsi wet eloh oo its ka mõndagi
nalja ni hättä ka nätü ; ku kirjä panda ni kaeh.
Mi üteli kwiis tuu kirjamiis, — wai nigu preili
its ütliwä tõist wiil luulõtaja, — et :
„Kulõ Seto, kas sa põrgud usus ka !“ Ma ütli,
et : Tiiä ei kuigi, kas timmä oo, wai olõ õi ?

Küüse s̄s̄s : „Kas taiwast usut?“ Ma ütli : W' wet tuud tiä ka õi õigõhõ ; üteldäs iks et ollõw, a' mine no tiä, wõta finn' kas oo õigõ, wai olõ õi?

Ni tiä üteli, et : „No põrgo iks om õlõmah küll ; kae ja ka iks ette, et ja wäega suurt pato ei tii ja opi mõni hüä palwõ ka selgest!“

Ma ütli : W' meil no olõ õi sääntsit hüwwi palwidgi, miä ka mõnikõrd loesti.

Tä üteli : „No ku ja tahat, ma wõi sullõ põrõhõlt üte tettä?“ Ma wiil naari, et : Noo, nii rutto no saat ja tettä? Hüä küll olõfi üts palwõkõnõ, miä mõnikõrd lufõ, ku kura mõtõ pääle tulõwa. W' ni wet üteli tuu kaupmiiis, et : „Taa mehe käh olõ õi pikält, ta olõ õi nigu wast tii puul mõni laulu wällä-märkjä oo, et üte laulu wast märk päiw otja, wai rohkõmb, tä luulõtas kerigõhki sääli saadõh hindä jaost laulu, ku tõõjõ raamadust laulwa.“ —

W' tiä wõtõjgi pliiatfi-pulga pindjaku karmanist wällä ja papõri. Wet märk sääli üts weitse

aigo ja kirjud. Ma mõtli 'efi, et : No näus, miä sääli wällä tulõ? ega no nii ruto umõtigi saa õi W' käh, tõõnõkõnõ lugi jo lehe päält ettegi ja andõ lehe mu kätte, üteli, et : „Ku ja efi mõista õi lufõ, s̄s̄s mine tätsõka, wai paatska mano ja lasõ pähä opõda.“ Ma ütli : oo, olõ õi tuud wajagi, mul tütar e'fi oskas lufõ ; ja ma ka weitse tunnõ tähte ; tä um minno ka opõnu nii kaugõllõ.

Swan : Kas ja timmä oskat wiil weitse, ma olõs ka no kullõlnu hüä meelega, kuis tä oo?

Andre : Küll ma kae, mul jäi tiä õigõ kinäste päähä ka. (Wõtab lehe ja loeb osalt pääst, osalt lehe päält.)

D' pühä kallis Jõhhowa !

Wet wõta iks no kullõlda,

Ku ma no pallõ süämeft,

Et hoia no mu hingekest,

Ku ütõkõrd siin maailmah no —

Om elo-pääwä otjah jo.

Ar' lasto laia pörgohõ
Mul no — loh uma patadsõ —
Koh kurawaamu kistlõsõ
Ja tunglidega wiiklõsõ
Ja oraga no zuskõsõ
Ja nigu härjä puskõsõ,
Et taha õi no laia päält. —
Hüäd olõ õi no löüdä säält.
Säält om no hamba-kärinät
Ja törwa-katla zärinät. —
Wu taiwahe its wõta ja,
Kui ruumi johus olõma?
A' kui no wäähä ruumi säält,
Sis las' mul ellä ilma pääl.

Jowan: Ah fina ilmadu tiindüs, no küll
om üts wällä märkmine ja nii rutto wiil:

Andre: Saah, säält ütliwä ka, et ega nii
säantse kõwa pääga its olõ õi joht tõist inamb
tühäga maakerä pääl. Ja nigu nägemise perrä
oll' tõsõl wiil Sätjä-tiil ka selge. Wahtõ pääl
kõnõliwa preilifidega, ku wurrin inne.

Jowan: No kae miä ilmah wiil kuit är'
ei kuulõ? Tiiä no, kui targast ta ilm piäsi wiil
minemä inne wiimäst päiwä? ... Weil paatska
oo küll hüä kõwa pääga, a tuu miis oo sis
wiil üle. Wet meil näet olõ õs ütegi raamadut
inne umah keeleh, a' kae nüid .. Ja küll tä kir-
judas wiilgi mõnõ.

Andre: Muidogi! Tiiä noorõperäline miis,
wiil, — sääne pikä kaswoga ja tufõw tõdnõ
kui lömm. .. küll tä kirjudas. — Lääme no pääl.

1. d.

Teised naljakad Setukeele murdes, trüfiks ilmunud raamatud :

Tõganitsa Hõddo naisewõtmise ja tarõ palamise lugu. H. J. S—z. — Teine trüff. Hind seitse (7) tingä.

Matarõ hippo Peterbuura reis ja imelik unõnago inne toda. Üli naljakas jutt Setukeelemurdes. Väljaandnud H. J. Schmalz Teine trüff. Hind 10 kop.

Miä tõmokraat tähendäs? Üts armas ja hallõ lugu! Kuis Kikkamäe Jahhim Pärnomaal waast waguwähe koll'kümmend zarakot sai, ilma et tä nimigi Pihtwah, tõmokraadi kiräh ülewäh olõs olnu. H. J. S. — Teine trüff. Hind 8 kop.

3 Setu nalja-juttu. Tõsiste juhtumiste järele kirjutanud H. J. Schmalz. — Hind 5 kop.

Bääle selle on weel H. J. Schmalz'i naljakatest kirjatoõdest saada :

Nalja laulik. Teine täiendatud trüff. Hind 10 kop. ja **3 naljakat laulu,** pool Eesti-Saksakeelses murdes. Hind 5 kop.

Hind 8 kop

A-13584